

RAQAMLI IQTISODIYOTDA SOLIQ TUSHUMLARINI SAMARALI BOSHQARISH MASALALARI

PhD Berdiyeva Uguloy Abduraxmonovna
Toshkent moliya instituti

Annotatsiya. Maqolada raqamli iqtisodiyot doirasida soliqqa tortishni optimallashtirishga qaratilgan strategiya va uslublarni tahlil qilishga bag'ishlangan. Tez rivojlanayotgan raqamli bozor va tijorat faoliyatining yangi shakllarining paydo bo'lishi sharoitida soliqni samarali rejalashtirish davlat moliyaviy barqarorligining asosiy jihatiga aylanmoqda. Maqolada soliq qonunchiligini moslashtirish, ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish mavzulari yoritilgan. Barqaror va prognoz qilinadigan davlat daromadlarini ta'minlashning asosiy omili bo'lgan raqamli tranzaksiyalar va xizmatlar bo'yicha soliqlarni samarali undirish mexanizmlarini ishlab chiqishga alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, soliqqa tortish, davlat byudjeti, raqamli soliqlar, soliq qonunchiligi, soliqqa tortishda katta ma'lumotlar, moliyadagi raqamli texnologiyalar.

ВОПРОСЫ ЭФФЕКТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ НАЛОГОВЫМИ ДОХОДАМИ В ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ

PhD Бердиева Угулой Абдурахмоновна
Ташкентский финансовый институт

Аннотация. Статья посвящена анализу стратегий и методов, направленных на оптимизацию налогообложения в условиях цифровой экономики. В условиях стремительно развивающегося цифрового рынка и появления новых форм коммерческой деятельности эффективное налоговое планирование становится основным аспектом финансовой стабильности государства. В статье рассматривается использование цифровых технологий при гармонизации налогового законодательства, сборе и анализе данных. Особое внимание уделяется развитию эффективных механизмов сбора налогов за цифровые транзакции и услуги, которые являются основным фактором обеспечения стабильных и предсказуемых государственных доходов.

Ключевые слова. цифровая экономика, налогообложение, государственный бюджет, цифровые налоги, налоговое законодательство, большие данные в налогообложении, цифровые технологии в финансах.

ISSUES OF EFFECTIVE TAX REVENUE MANAGEMENT IN THE DIGITAL ECONOMY

PhD Berdiyeva Uguloy Abdurakhmonovna
Tashkent Institute of Finance

Abstract. The article is devoted to the analysis of strategies and methods aimed at optimizing taxation within the framework of the digital economy. In the context of the rapidly developing digital market and the emergence of new forms of commercial activity, effective tax planning is becoming the main aspect of the state's financial stability. The article covers the use of digital technologies in the harmonization of tax legislation, data collection and analysis. Particular attention is paid to the development of effective tax collection mechanisms for digital transactions and services, which are the main factor for ensuring stable and predictable government revenues.

Keywords. digital economy, taxation, state budget, digital taxes, tax legislation, big data in taxation, digital technologies in finance.

Kirish.

Jahon iqtisodiyotining doimiy rivojlanib borish jarayonida iqtisodiy faoliyatni raqamlashtirish soliq tushumlari dinamikasini shakllantiruvchi kuch sifatida namoyon bo'ldi. Iqtisodiyotni raqamlashtirish innovatsion yondashuvlar hamda moslashuvchan strategiyalarni talab qiluvchi soliq tizimi uchun ham muammolar va imkoniyatlarni taqdim etadi.

Har bir davlat uchun samarali soliq tizimini shakllantirish milliy iqtisodiyotni yanada rivojlantirishning asosidir, soliqlar byudjet daromadining asosiy qismini tashkil etganligi sababli asosiy iqtisodiy mexanizm sifatida ta'riflanadi. Bugungi kunda soliq tizimi yangi voqelik va imkoniyatlarni hisobga olgan holda o'zgartirilmoqda, bu esa soliq ma'muriyatchiligi tizimini optimallashtirish, yanada samarali nazorat va baholash siyosatini amalga oshirish imkonini beradi, buning natijasida soliqlarni undirish darajasi oshmoqda.

Raqamli platformalar an'anaviy chegaralarni kesib o'tib, biznes operatsiyalari normalarini qayta belgilab qo'yganligi sababli, soliq organlari ushbu yangi raqamli sohada yaratilgan iqtisodiy qiymatni qo'lga kiritish vazifasiga duch kelishadi. Ushbu maqola elektron tijorat, raqamli xizmatlar kabi omillarni hisobga olgan holda, ushbu kontekstda soliq tushumlarini samarali bashorat qila oladigan metodologiya va asoslarni o'rganishga qaratilgan. Shuningdek, raqamlashtirishning soliq qonunchiligiga rioya qilish va byudjetga tushumlarni prognoz qilishga qanday ta'sir ko'rsatayotganini o'rganadi.

Adabiyotlar sharhi.

Adabiyotlarni ko'rib chiqishda raqamlashtirishning soliq tizimlariga ta'siri, prognozlash modellari va raqamli iqtisodiyotda soliq yig'ish muammolari kabi asosiy sohalarga e'tibor qaratildi.

Smit va Doe tadqiqotlari shuni ko'rsatdiki, raqamlashtirish korxonalar qanday ishlashini sezilarli darajada o'zgartiradi, bu esa an'anaviy soliq tizimlari samarali tarzda qo'lga kiritmaydigan yangi daromad modellariga olib keladi (Joseph, Rojers, 2018).

Jonson va boshqalar tomonidan olib borilgan tadqiqot o'sib borayotgan raqamli iqtisodiyot va raqamli gigantlarni soliqqa tortishdagi muammolarga javob sifatida turli mamlakatlarda raqamli xizmatlar soliqlarining paydo bo'lishini tahlil qiladi (Конягина, 2019).

Chjan soliqqa tortish landshaftidagi o'zgarishlarni muhokama qilib, mavjud soliq qonunlarini raqamli operatsiyalarni hisobga olish uchun moslashtirish zarurligini ta'kidlaydi (Васильева, 2022).

Patel va Kumar tomonidan olib borilgan tadqiqot soliq tushumlarini aniqroq prognoz qilish uchun raqamli iqtisodiy ko'rsatkichlarni birlashtirgan ekonometrik modellardan foydalanishni ko'rsatadi (Васильева, 2022).

Li tomonidan turli prognozlash metodologiyalarining qiyosiy tahlili shuni ko'rsatadiki, raqamli iqtisodiy o'zgaruvchilarni birlashtirish daromadlarni yanada ishonchli va aniq prognozlarga olib keladi (Zhang, Tseng and other, 2023).

O'Sullivan tomonidan olib borilgan tadqiqotlar raqamli platformalar va ko'p millatli raqamli korporatsiyalardan soliqlarni undirish va yig'ishda foydani o'zgartirish kabi muammolar tufayli murakkablikni ta'kidlaydi (Rudzkis & Mačiulaitytė, 2007).

Grinfeld va Xo tomonidan Yevropa Ittifoqi va AQShning raqamli soliqqa tortishga bo'lgan yondashuvlari bo'yicha qiyosiy tadqiqot raqamli iqtisodiyotdan kelib chiqadigan muammolarni hal qilish uchun turli strategiyalarni ochib beradi (Wang, Shouyi & Chaovalitwongse, 2011).

Singx va Chatterji soliq organlari uchun raqamli tranzaksiyalarga moslashishdagi ma'muriy muammolarni, shu jumladan texnik ekspertiza va yangilangan qonunchilik bazasiga bo'lgan ehtiyojni muhokama qiladi (Wang, Shouyi & Chaovalitwongse, 2011).

Gabriel Zukman kabi iqtisodchilar transmilliy kompaniyalar foydani past o'tkazish orqali soliq majburiyatlarini optimallashtirish uchun raqamli texnologiyalardan qanday foydalanishini o'rganmoqda. Ular bu muammoni hal qilish uchun xalqaro hamkorlikka chaqiradilar.

Tomas Piketti kabi ba'zi iqtisodchilarning ta'kidlashicha, raqamli xizmatlarga maxsus soliqlarni joriy etish, ayniqsa, offshorlarda ro'yxatdan o'tgan yirik texnologiya kompaniyalari uchun adolatli soliqqa tortishni ta'minlashga yordam beradi (Zhang, Tseng and other, 2023).

Umuman olganda, adabiyotlarni ko'rib chiqish dinamik va tez rivojlanayotgan sohani ochib beradi, keyingi tadqiqotlar uchun, xususan, ishonchli prognozlash modellari ishlab chiqish va soliq tizimiga raqamlashtirishning katta imkoniyatlari mavjudligini ko'rsatdi.

Tahlil va natijalar muhokamasi.

Raqamli iqtisodiyotning yuksalishi katta xavflar bilan bir qatorda qo'shimcha imkoniyatlarni ham taqdim etadi. Jahon iqtisodiy forumi ta'kidlaganidek, bilim har qachongidan ham ko'proq odamlar uchun ochiq bo'lib bormoqda. Agar bunga imkon beradigan texnologiya to'g'ri boshqarilsa, u innovatsiyalarni rag'batlantirishi mumkin, bu esa keyinchalik global daromad darajasini oshirish va odamlarning hayot sifatini yaxshilash orqali o'sish va rivojlanishga olib kelishi mumkin.

Bugungi kunga kelib, ushbu o'zgarishlardan potentsial ko'proq foyda ko'rishi mumkin bo'lgan aksariyat mamlakatlar hali raqamli tarmoqlarni tartibga solgan emas va yutuqlarning katta qismi raqamli dunyoga kirish imkoniyatiga ega bo'lgan iste'molchilar qo'lida qolmoqda. Boshqa e'tiborga molik muammolar shaxsiy hayot, kiberxavfsizlik va mehnat bozorlarini qutblarga ajratuvchi texnologiyalar salohiyatiga qaratilgan. Yana bir muhim muammo adolatli soliqqa tortishdir.

Raqamli iqtisodiyot soliq organlari bilishi kerak bo'lgan bir qator ta'sirlarga ega. Iqtisodiyotning boshqa tarmoqlariga qaraganda kamroq tartibga solinishi va soliqqa tortilishi haqidagi tasavvur odatiy holga aylanib bormoqda.

Raqamli iqtisodiyotda faoliyat yurituvchi kompaniyalarga minimal soliq to'lashdan qutulish imkonini beruvchi muhit raqobatni buzishi va bunday kompaniyalar adolatsiz ustunlikka ega bo'lgan tengsiz o'yin maydonini yaratishi mumkin. Shuningdek, agar an'anaviy iqtisodiyotda ishlagan "soliqlarga boy" faoliyat yangi raqamli faoliyatlar tomonidan siqib chiqarilsa, davlat soliq tushumlarini xavf ostiga qo'yadi. Boshqa tomondan, raqamli iqtisodiyot norasmiy iqtisodiyot bilan o'zaro aloqada bo'lish potentsialiga ega va muayyan faoliyatni rasmiylashtirish vositasi bo'lib xizmat qiladi va shu bilan soliq tushumlarining yangi manbalarini yaratadi.

Raqamli iqtisodiyotni soliqqa tortish bilan bog'liq birinchi asosiy masala raqamli tovarlar va xizmatlarning mobil va nomoddiy tabiati bilan bog'liq. O'tgan asrda an'anaviy iqtisodiyot va unga bog'liq bo'lgan mavjud soliq siyosati aniq yurisdiksiyaviy to'siqlarga asoslangan. Bu tovarlar va xizmatlar jismoniy joylar (shuningdek, doimiy muassasa sifatida ham tanilgan) mavjudligini anglatishi mumkin degan taxmin bilan bevosita bog'liq va ular soliq to'lash kerak bo'lgan joyni aniqlash uchun ishlatilishi mumkin. Raqamli iqtisodiyotda bir xil fikrlash jarayonini qo'llash mumkin emas. Ta'minot zanjiri bo'ylab deyarli barcha savdo deyarli bir yoki biron bir yurisdiksiyada sezilarli jismoniy ishtirokisiz amalga oshiriladi, garchi kompaniya hali ham jismoniy do'konlari, fabrikalari yoki omborlariga ega bo'lishi mumkin. Raqamli iqtisodiyotning o'ziga xos xususiyati shundan dalolat beradiki, daromad olish uchun, ayniqsa, obuna, kirish yoki reklamaga asoslangan yangi biznes modellari hamda 3D bosib chiqarish kabi yangi texnologiyalar uchun milliy chegarada doimiy yashash joyi talab qilinmaydi.

Ikkinchi masala soliq ma'muriyatining xizmatlar va nomoddiy obyektlarning transchegaraviy savdosidan qo'shilgan qiymat solig'ini (QQS) undirishdagi qiyinchiliklari bilan bog'liq. Bu muammo anonimlik bilan bog'liq muammolar va raqamli iqtisodiyotdagi kompaniyalarni aniqlash qiyinligi, qog'oz izning yo'qligi, soliq miqdorini aniqlash va soliq gavannalaridan foydalangan holda offshordagi daromadlar va aktivlarni yashirish qobiliyatining oshishi bilan bog'liq.

Yana bir masala, "tengdosh" iqtisodiyotida ichki qonunchilikka tegishli. Soliq oqibatlarining tabiati, masalan, haydovchilar o'z avtomobillaridan foydalanadigan onlayn taksi, avtotransport yoki oziq-ovqat yetkazib berish mobil ilovasi ishchilari xodimlar yoki o'zini o'zi ish bilan ta'minlovchi mustaqil pudratchilar hisoblanadimi degan savollar tug'iladi. Soliq xodimlari bu ishchilarga qanday munosabatda bo'lishlari aniq emas. Boshqa dolzarb masalalar qatoriga raqamli iqtisodiyotning ma'lumotlarga tayanishi, tarmoq effektlari, ko'p qirrali biznes modellarining tarqalishi, monopoliya yoki oligopoliyaga moyillik va o'zgaruvchanlik kiradi. Shuningdek, logistika muammolari ham mavjud, chunki raqamli iqtisodiyot odamlar, tovarlar va xizmatlarning transchegaraviy harakatini, shuningdek, tizimda faoliyat yurituvchi iqtisodiy agentlar sonini oshirdi. Raqamning bunday o'sishi soliq ma'murlari uchun katta yukni keltirib chiqaradi va ularning soliq qonunchiligini samarali boshqarish qobiliyatiga oid savollarni tug'diradi.

Xuddi shunday muammolar O'zbekiston iqtisodiyotini ham chetlab o'tmadi. 2020 yilning 1 yanvaridan O'zbekistonda "Google solig'i" nomli soliq to'lovi kuchga kirdi. Shuningdek, O'zbekiston Soliq kodeksining yangilangan tahririda Google uchun soliq solinishi belgilab qo'yildi.

Unda aytilishicha, elektron shaklda tovarlar va xizmatlarni ko'rsatadigan, xizmat ko'rsatish joyi O'zbekiston bo'lgan xorijlik yuridik shaxslar jismoniy shaxslarga ko'rsatilayotgan bunday xizmatlar bo'yicha soliq to'lovchilar sifatida tan olinadi. 14 turdagi xizmatlar elektron xizmatlar ro'yxatidan o'rin

olgan. Ular orasida qidiruv tizimlaridan foydalanish, potensial xaridorlari topish va ularga buyurtmachi tomonidan xizmat ko'rsatish, internetda reklama xizmatini ko'rsatish va boshqa xizmat turlari bor.

"Google uchun soliq" boshqa davlatlarda ham bor bo'lib, masalan, Rossiyada 2017-yildan beri mavjud. Chet elda ro'yxatdan o'tgan IT-kompaniyalar elektron xizmat ko'rsatish orqali olgan daromadining 18 foizi miqdorida QQS to'lashga majbur. 2018-yilda "Google uchun soliq" rossiyaliklarga 12 milliard rubl (180 million dollar) olib kelgan.

2020 yildan boshlab xizmatlar kimlarga – yuridik yoki jismoniy shaxslarga ko'rsatilishidan qat'i nazar, norezidentlarning elektron xizmatlardan olingan daromadlariga QQS solinadi. Jismoniy shaxslarga xizmatlar ko'rsatishda norezidentlarning o'zlari yoki iste'molchilar bilan hisob-kitoblarni amalga oshiradigan vositalar soliq to'lovchi hisoblanadi.

Bu ular QQS to'lashi uchun O'zbekistonda vakolatxona ochishi, xodimlarni yollashi va shunga o'xshash harakatlarni amalga oshirishi kerak, degani emas. Ulardan tax.uz saytida shaxsiy kabinetni ro'yxatdan o'tkazish talab etiladi, bu ularning QQS-ofisi bo'ladi. Elektron shaklda masofadan turib soddalashtirilgan tarzda ro'yxatdan o'tkazish xizmatlarning xorijiy yetkazib beruvchilariga soliq to'lashga oid xarajatlarni kamaytirishga imkon beradi.

Bunga quyidagilarga imkoniyat yaratadi:

QQS bo'yicha elektron shakldagi soddalashtirilgan hisobotni chorakda 1 marta masofadan turib topshirish;

iste'molchilarga hisobvaraqa-fakturalarni taqdim etish zarurati mavjud emasligi; xorijdan turib soliqni valutada to'lash.

Bunda O'zbekiston ikki yoqlama soliq solishni oldini olish to'g'risidagi xalqaro shartnomalarning biror-bir qoidalarini o'zgartirishiga yoki bekor qilishiga to'g'ri kelmaydi. Ular bevosita soliqlarni tartibga soladi va qo'shilgan qiymat solig'iga taalluqli bo'lmaydi.

O'zbekiston elektron xizmatlarga soliq solishda hech qanday yangi mexanizmni o'ylab chiqargani yo'q. U ko'pchilik davlatlar tomonidan qo'llaniladi va ularga daromad keltiradi. Bunda elektron xizmatlar rivojlanishi va QQS to'lash o'rtasida o'zaro aloqa kuzatilmaydi. "Google solig'i" undiriladigan davlatlarda elektron iqtisodiyotning rivojlanishiga ta'sir o'tkazmaydi ³².

Byudjetga soliq tushumlarini rejalashtirish va prognozlash kontekstida, ayniqsa, tez rivojlanayotgan raqamli iqtisodiyotda ko'pincha bir nechta muammolar paydo bo'ladi. Ushbu muammolarni hal qilish innovatsion va moslashuvchan yechimlarni talab qiladi. Jumladan:

Raqamli iqtisodiyotdagi tez o'zgarishlar:

Raqamli iqtisodiyot an'anaviy soliq tizimi va prognozlash modellarini ortda qoldirib, tez rivojlanmoqda.

Raqamli tranzaksiyalar nomoddiy tabiati va global qamrovi tufayli kuzatilishi va soliqqa tortilishi murakkab bo'lishi mumkin.

Noto'g'ri ma'lumotlar va tahliliy vositalar:

Raqamli tranzaksiyalar bo'yicha keng qamrovli ma'lumotlarning yo'qligi aniq prognoz qilishga to'sqinlik qiladi.

An'anaviy tahliliy vositalar raqamli iqtisodiyotning nuanslarini boshqarish uchun jihozlanmasligi mumkin.

Soliq to'lashdan bo'yin tovlash va undan qochish:

Raqamli platformalar soliqdan bo'yin tovlash va undan qochishning yangi usullarini, masalan, foydani o'zgartirish va soliq gavannalaridan foydalanishni osonlashtiradi.

Raqamli biznesning markazlashmagan tabiati soliqqa tortishni murakkablashtiradi.

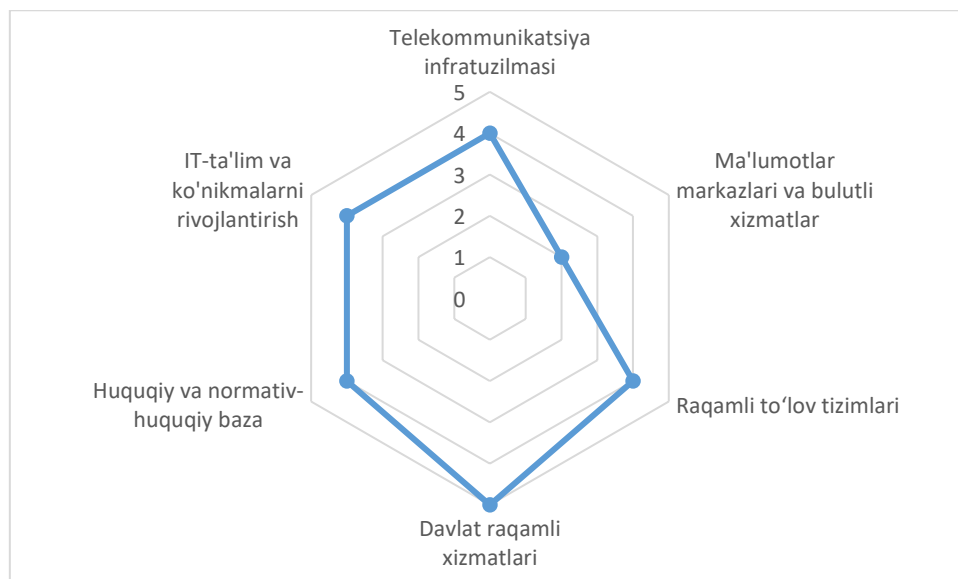
Raqamlashtirish sohasida bilim va ko'nikmalarning yetarli emasligi:

IT-ta'lim va ko'nikmalarning rivojlanishi hamda huquqiy-normativ bazaning shakllanganligi raqamli to'lov tizimlaridan foydalanish darajasining ortishiga va davlat raqamli xizmatlaridan foydalanuvchilar sonining ortishiga sabab bo'ladi (1-rasm).

Har qanday o'qning eng tashqi nuqtasi eng yuqori tayyorgarlik darajasini bildiradi (5), markaziy nuqta (0) esa tayyor emasligini bildiradi.

³² <https://kun.uz/uz/news/2020/02/25/dilshod-sultonov-google-soligining-tasiri-qanday-bolishini-aytdi?q=%2Fnews%2F2020%2F02%2F25%2Fdilshod-sultonov-google-soligining-tasiri-qanday-bolishini-aytdi#!>

O'zbekiston telekommunikatsiya infratuzilmasi hamda IT-ta'lim va ko'nikmalarni rivojlantirish bo'yicha eng yuqori rivojlanishga ega bo'lib ko'rinadi, chunki bu o'qlar eng chekka chegaraga yetib boradi va bu 5 ballni ko'rsatadi.

1-rasm. Raqamlashtirish sohasida bilim va ko'nikmalarning rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar³³

Huquqiy va me'yoriy asoslar o'qi va Hukumatning raqamli xizmatlari keyingi eng yuqori ballga ega, ya'ni 4 ga yaqin, bu esa bu sohalar yaxshi rivojlanganligini, lekin yaxshilanishi mumkinligini ko'rsatadi.

Raqamli to'lov tizimlari va ma'lumotlar markazlari va bulutli xizmatlarning rivojlanishi pastroq bo'lib, 2 dan 3 gacha bo'lgan ballar o'rtacha rivojlanishdan dalolat beradi.

Umuman olganda, 1-rasm O'zbekistonda telekommunikatsiya va IT-ta'lim sohasida mustahkam poydevorga ega ekanligini, qonunchilik bazasi va davlat xizmatlarida o'rtacha muvaffaqiyatga erishganini ko'rsatadi, biroq raqamli to'lovlar va bulutli xizmatlar infratuzilmasini yaxshilash zarurati bor.

Xulosa va takliflar.

Yuqorida keltirilgan muammolarga yechim sifatida quyidagilarni keltirish mumkin:

Soliq qonunlarini raqamli iqtisodiyotga moslashtirish:

Raqamli tovarlar va xizmatlarni kiritish uchun soliq qonunlarini modernizatsiya qilish. Raqamli xizmatlar soliqlari kabi maxsus raqamli soliq qoidalarini amalga oshirish.

Kengaytirilgan ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish:

Raqamli iqtisodiy faoliyatni yaxshiroq kuzatish va prognoz qilish uchun ilg'or ma'lumotlar tahlili va sun'iy intellektdan foydalanish. Shaffofroq va samarali ma'lumotlarni almashish uchun raqamli platformalar bilan hamkorlik qilish.

Xalqaro hamkorlik va uyg'unlashtirish:

Raqamli soliqqa tortishni standartlashtirish va ikki tomonlama soliqqa tortishning oldini olish bo'yicha xalqaro shartnomalar tuzish. Soliq to'lashdan bo'yin tovlashga qarshi kurashish uchun transcargaraviy soliqqa tortish bo'yicha hamkorlik qilish.

Ixtisoslashtirilgan soliqqa tortish modellarini ishlab chiqish:

Raqamli iqtisodiyotdagi o'zgarishlarga moslasha oladigan dinamik soliq solish modellarini yaratish. Haqiqiy vaqtida ma'lumotlar va bashoratli tahlillarni prognozlash modellariga kiritish.

Soliq ma'muriyatchiligi va rioya etilishini kuchaytirish:

³³ Muallif ishlanmasi.

Raqamli iqtisodiyotni soliqqa tortishni samarali boshqarish uchun soliq organlari uchun trening va texnologiyalarga sarmoya kiritish. Raqamli soliq to'lashdan bo'yin tovlaganlik uchun qat'iy rioya qilish choralarini va jazolarni qo'llash.

Jamoatchilikdan xabardorlik va oshkoralik:

Iste'molchilar va korxonalarini raqamli iqtisodiyotda soliq majburiyatlari haqida o'rgatish. Aholining ishonchi va rioya etilishini mustahkamlash uchun soliq siyosatida shaffoflikni ta'minlash.

Ushbu muammolarni proaktiv va innovatsion yechimlar bilan hal qilish orqali hukumatlar tobora raqamli dunyoda soliq tushumlarini rejalashtirish va prognozlashning aniqligi va ishonchligini oshirishi mumkin. Bu nafaqat yanada mustahkam moliyaviy bazani ta'minlabgina qolmay, balki soliq tizimlarini raqamlashtirilgan global iqtisodiyot talablariga moslashtiradi.

Raqamli soliq tushumlarini rejalashtirish qonunchilikni moslashtirish, ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilishning ilg'or texnologiyalaridan foydalanish, xalqaro hamkorlik va mutaxassislarining doimiy malakasini oshirishni o'z ichiga olgan kompleks yondashuvni talab qiladi. Bunday yondashuv raqamli iqtisodiyotdan soliq tushumlarini samarali boshqarish va barqaror iqtisodiy rivojlanishga ko'maklashish imkonini beradi.

Adabiyotlar / Jumepamyra / Literature:

Joseph, Rojers. (2018). *Digital Transformation, Business Model Innovation and Efficiency in Content Industries: A Review*. *The International Technology Management Review*. 7. 59. 10.2991/itmr.7.1.6.

Конягина, М.Н. (2019) *Зарубежный опыт применения цифрового инструментария прогнозирования налоговых поступлений в бюджет* / М. Н. Конягина // *Научные труды Северо-Западного института управления РАНХиГС*. – Т. 10, № 3(40). – С. 127-136. – EDN KREWVB.

Васильева М.В. (2022) *Актуальные аспекты налогообложения в условиях цифровизации // Учет и статистика*. №2 (66). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/aktualnye-aspekty-nalogooblozheniya-v-usloviyah-tsifrovizatsii> (дата обращения: 28.11.2023).

Bo Zhang, Ming-Lang Tseng, Lili Qi, Yuehong Guo, Ching-Hsin Wang. (2023) *A comparative online sales forecasting analysis: Data mining techniques*, *Computers & Industrial Engineering*, Volume 176, 2023, <https://doi.org/10.1016/j.cie.2022.108935>.

(<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0360835222009238>)

Rudzkis, R. & Mačiulaitytė, E. (2007). *Econometrical Modelling of Profit Tax Revenue*. *Nonlinear Analysis. Modelling and Control*. 1. 10.15388/NA.2007.12.1.14724.

Wang, Shouyi & Chaovalitwongse, Wanpracha. (2011). *Evaluating and Comparing Forecasting Models*. 10.1002/9780470400531.eorms0307.